

RAHANDUSMINISTEERIUM

Riigiabi üldpõhimõtted

Laura Sofia Annus

Riigihangete ja riigiabi osakond

14.12.2017

Teemad ja ülesehitus

- Õiguslik raamistik
- Riigiabi mõiste
 - riigi vahendid
 - valikulisus
 - eelis ettevõtjale (*+ettevõtja ja majandustegevuse mõiste*)
 - mõju konkurentsile ja kaubandusele (*+mõju puudumine*)
- Üldpõhimõte: riigiabi keeld
- Grupierandi alusel antud abi
- Vähesese tähtsusega abi

Õiguslik raamistik (1)

- Valdkond Euroopa Liidu ainupädevuses
- Regulatsioon Eestis otsekohalduv
- Järelevalvet teeb Euroopa Komisjon

Õiguslik raamistik (2)

- **EUROOPA LIIDU ÕIGUS:**

- Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklid 107 ja 108
- Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni määrused, juhised, raamistikud ja teatised
- Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kohtu otsused

- **EESTI ÕIGUSAKT:**

- Konkurentsiseaduse riigiabi peatükk (6. ptk)
- Põllumajandusabi kohta on protseduurireeglid sätestatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduses
- Kalandusabi kohta kalandusturu korraldamise seaduses

Riigiabi mõiste (1)

- **ELTL artikkel 107 lg 1:**

*“Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, **ühistoruga kokkusobimatu** niivõrd, kui võrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.”*

Riigiabi mõiste (2)

Riigiabi tuvastamise neli kohustuslikku elementi:

1. abi antakse riigi ressurssidest;
2. abil on valikuline iseloom;
3. abi loob majandusliku eelise;
4. abi moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kaubandust liikemsriikide vahel

Vt nt C-280/00 Altmark Trans, p 74-75

Riigi ressursid

- Antud **riigi ressurssidest** või
(*T-182/10, Aiscat, p 104*)
- on **riigiga seostatav/omistatav** (läbi asutuste)
(*C-482/99, Stardust Marine, p 23*)
- Abi võib anda **erinevates vormides**, näiteks:
 - rahaline toetus (nt KIKi toetused)
 - sooduslaen (Kredex)
 - laenutagatis (Kredex)
 - maksusoodustus (endine biokütuse aktsiisivabastus)
 - teenuste või toodete müük alla turuhinna
 - maa müük või rentimine alla turuhinna jne
(*C-126/01, GEMO, p 29*)

Valikulisus

- Abimeedet rakendatakse ainult teatud osal liikmesriigi territooriumil või on abimeede suunatud ainult teatud suurusega ettevõtjatele või teatud sektori ettevõtjatele
- Ametnike kaalutusõigus (*C-241/94, Ladbroke, p 103-107*)
- Valikulisus võib olla:
 - piirkondlik (*C-88/03, Azores*)
 - sektoripõhine – nt põllumajandussektorisse kuuluvad ettevõtjaid (*C-172/03, Heiser*)
 - ettevõtjate tüübi alusel (*C-106/09 P, Gibraltar*)

Eelis

Majanduslik eelis:

- Iga majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks saanud tavalistes turutingimustes.

(C-39/94, SFEI, p 60)

- Võrreldes sarnaste ettevõtjatega.

(C-143/99, Adria-Wien Pipeline, p 41)

- Oluline vaid meetme mõju, mitte sekkumise põhjusega eesmärk.

(C-241/94, Ladbroke, p 20)

Ettevõtja ja majandustegevus

“...*soodustades teatud ettevõtjaid...*”

- “Ettevõtja” konkurentsioiguse valdkonnas – mis tahes majandustegevust harrastav üksus, sõltumata tema õiguslikust vormist ja rahastamisviisist
(C-49/07, *MOTOE*, p 21)
- Majandustegevus – igasugune tegevus, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teatud turul
(C-222/04, *Cassa di Risparmio di Firenze*, p 107, 108)
- Nii majandus- kui mittemajandustegevus: ettevõtja vaid teatud tegevuste osas

Majandustegevuse eristamine mittemajandustegevusest

- Sõltub, kuidas teatud tegevus on riigis korraldatud
- Nt tervishoid, sotsiaalkindlustus, haridus ja teadustegevus:
 - Solidaarsuspõhimõte?
 - Rahastamisallikas?
 - Riigi roll?
 - Kasumi taotlus või avalik huvi?

(C-159/91 Poucet and Pistre, p 15, 18; C-218/00 CISAL, p 43-48)

- Mittemaj. otstarbeks kauba soetamine ei ole maj.tegevus

(T-319/99, FENIN, p 40)

Mõju konkurentsile ja kaubandusele (1)

- Abisaaja positsiooni tugevnemine võrreldes konkurentidega – **konkurentsi moonutamine**
(C-78/08, *Paint Graphos*, p 79)
- Eeldus, et **mõju kaubandusele** olemas, isegi kui abisaaja äritegevus piirdub ühe liikmesriigiga või selle osaga
(*Altmark*, p 77-78)
- Abisumma ja –saaja suurus ei loe
(*Altmark*, p 81)

Mõju konkurentsile ja kaubandusele (2)

Mõju puudumine:

- Vähese tähtsusega abi (VTA), abi summas kuni **200 000 eurot** kolme majandusaasta kohta.
- Väga kohaliku mõjuga äritegevus.
 - *N 258/2000, Dorsteni veekeskus*
 - *N 257/2007, toetused teatrilavastusteks Baskimaal*
 - *N 610/2001, Baden-Württembergi turismi infrastruktuuri kava*
 - *N 486/2002, Visby kongressisaal*
 - *SA.33243, Jornal de Madeira*
 - *N 543/2001, Kapitalitoetused haiglatele*

Mõju konkurentsile ja kaubandusele (3)

- Nende otsuste ühised tunnused:
 - abi ei meelita investeringuid
 - kaubad/teenused kohaliku iseloomuga
 - mõju naaberriikide tarbijatele ei ole märkimisväärne

Vahekokkuvõte

Riigi vahenditest antav abi

Valikuline iseloom

Majanduslik eelis

Mõju konkurentsile ja kaubandusele

RIIGIABI

Üldpõhimõte

- ELTL artikkel 107 lg 1 **keelab riigiabi andmise**
- Keeld ei ole absoluutne - eksisteerivad **ERANDID**

Lubatud (kokkusobiv) riigiabi

- **ELTL artikli 107 lõige 2** loetleb erandid, mille puhul abi on ühisturuga kokkusobiv :
 - üksiktarbijatele antav sotsiaalabi (nt toodete näol)
 - loodusõnnetuste tekitatud kahju korvamiseks antav abi või erakorraliste sündmuste tekitatud kahju korvamiseks antav abi
 - Saksamaa jagamisest tulenev abi

Võib-olla lubatud riigiabi

- **ELTL artikli 107 lõige 3** loetleb erandid, mille puhul abi võib pidada ühisturuga kokkusobivaks, nt:
 - Ebasoodsate piirkondade arendamine
 - Abi teatud majandustegevuse soodustamiseks
 - VKE-de toetamine (PRIA: majanduse mitmekesistamine)
 - Teadus- ja arendustegevus (EAS: teadusarenduskeskuste toetamine)
 - Keskkonnakaitse (KeM: CO₂ saastekvootide tasuta eraldamine; KIK: vooluveekogude seisundi parandamine)
 - Koolitus (EAS)
 - Tööhõive (Töötukassa: palgatoetus)
 - Kultuur (KuM: rahvusvaheliste näituste kahju hüvitamine)

Riigiabi andmise võimalused

- **RIIGIABI** andmisest tuleb Euroopa Komisjonile ette teatada (*loa taotlemine*):
 - Uus abi (abikavad ja üksikabi)
 - Suuremahuline üksikabi
- **GRUPIERANDIGA HÕLMATUD RIIGIABI** Euroopa Komisjoni tuleb teavitada 20 tööpäeva jooksul pärast abimeetme rakendamist
- **VÄHESE TÄHTSUSEGA ABI (VTA)** ei tule Euroopa Komisjoni teavitada

Üldine grupierandi määrus (riigiabi) (1)

Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus)

ja

Komisjoni määrus (EL) nr 2017/1084, millega muudetakse määrust (EL) nr 651/2014 sadama- ja lennujaamataristule antava abi, kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antavast abist teavitamise künnise, spordi- ja mitmeotstarbelise vaba aja veetmise taristule antava abi ja äärepoolseimaid piirkondi käsitlevate regionaalse tegevusabi kavade osas ning millega muudetakse määrust (EL) nr 702/2014 abikõlblike kulude arvutamise osas.

Üldise grupierandi määruse praktiline juhend:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/practical_guide_gber_en.pdf

Üldine grupierandi määrus (riigiabi) (2)

- 46 eri liiki
- Ilma eelneva komisjoni nõusolekuta
- Abi andja avaldab abikava internetis ja täidab *online*-vormi, mis saadetakse komisjonile pärast abikava rakendamist
- Andmete säilitamine, aruanded

Üldine grupierandi määrus (3)

- Üldise grupierandi määruse alusel võib anda abi vaid juhul, kui abil on **ergutav mõju**.
- See tähendab, et abi saaja ei tohi enne toetuse taotluse esitamist alustada projektiga seotud tegevusi ega sõlmida siduvaid kokkuleppeid.
- Raskustes oleva ettevõtjale abi andmise keeld.

Vähese tähtsusega abi

- **Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013**
 - 3 majandusaasta peale 200 000 eurot (maanteetranspordi valdkonnas 100 000 eurot)
 - Ühe ettevõtja mõiste
 - Tohib anda ka raskustes olevatele ettevõtjatele
 - Ergutava mõju kriteerium ei kohaldu
- **Komisjoni määrus (EL) nr 360/2012 (üldine majandushuvi)**
 - 3 majandusaasta peale 500 000 eurot
- **Komisjoni ei ole vaja teavitada**
- **Tuleb järgida KonkS § 33 ja § 49 lg 2 regulatsiooni**

Kasulikku

- RM koduleht <http://www.fin.ee/riigiabi>
- Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta – 4 kriteeriumit lahti seletatud, arvukalt lahendeid
[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN)
- Kohtulahendid – vt nt valdkonna kaupa
<http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=et>
 - *Kui tahad kindla sätte kohta käivat kohtupraktikat, soorita otsing ka selle õigusakti vanade redaktsioonide sama artikli põhjal.*
- Kõik riigiabi puudutavad EL regulatsioonid
http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html
- Riigiabi blogi – arvamused, analüüsid jpm
<http://stateaidhub.eu/blogs/stateaid>

RAHANDUSMINISTEERIUM

Aitäh!

Laura Sofia Annus

Laurasofia.annus@fin.ee